SPORTERFGOED

PROJECTEVALUATIE

Patro Herdersem, 1965, collectie Fons Dierickx, bruikleen.

ERFGOEDCEL DENDERLAND

©2019 Erfgoedcel Denderland

Onderwijsstraat 1

9300 Aalst

Redactie: Erfgoedcel Denderland

Inhoudstafel

Inleiding 4

1. Sportieve erfgoedacties 5

1.1 Het Strafste Sporterfgoed 5

1.2 Begeleidingstrajecten: het erfgoed van sportverenigingen 8

1.2.1. KVC Jonge Lede 8

1.2.2. Koninklijke Denderbond Ninove 8

1.2.3. SC Eendracht Aalst 9

1.2.4. Balboogmaatschappij Sint-Servatius Aalst 10

1.2.4. Advies en ondersteuning 11

2. Kansen en valkuilen 12

2.1. Sensibiliseren 12

2.2. Doelpubliek 12

2.3. Advies en participatie 13

2.4. Realistische planning 13

2.5. Realistische doelen 14

2.6. Netwerk 14

2.7. Rol voor de erfgoedsector 14

3. Sporterfgoed: toekomstige initiatieven 15

4. Tot slot 16

Inleiding

Sport en erfgoed lijken op het eerste zicht weinig met elkaar te maken, maar niets is minder waar! Veel sportverenigingen hebben een schat aan waardevolle archief- en collectiestukken. Vaak vertellen dergelijke afbeeldingen of objecten veel over de geschiedenis en de identiteit van de vereniging of van de sport.

Veel sportverenigingen zien dit echter anders. Erfgoed is geen prioritaire bezigheid van overbevraagde besturen en de waarde van het verenigingserfgoed wordt steevast onderschat.

Het project sporterfgoed had als hoofddoelstelling het erfgoed van sportverenigingen centraal te plaatsen, eerder dan te focussen op sportgerelateerde thematieken zoals een typische regionale volkssport of sporthelden uit de regio.

In een eerste fase werd ingezet op brede sensibilisering aan de hand van de wedstrijd “Het Strafste Sporterfgoed”, waarbij bijna alle sportverenigingen uit de regio aangespoord werden een erfgoedverhaal uit hun verenigingsverleden te vertellen aan de hand van één afbeelding: dat kon een foto zijn maar evengoed een afbeelding van een veelbetekenend archief- of collectiestuk.

In een tweede fase werden een aantal sportverenigingen begeleid bij de zorg voor hun erfgoed. Verenigingen die deelnamen kregen tips inzake archief- en collectiebeheer en met een aantal sportverenigingen werd een intensiever erfgoedtraject doorlopen waarbij het sporterfgoed ook ontsloten werd voor het brede publiek.

We willen volgende sportverenigingen uitdrukkelijk bedanken voor hun bijdrage aan het project sporterfgoed: Koninklijke Voetbal Club Jong Lede, balboogmaatschappijen Sint-Servatius, De Waere Vrienden en De Klauwaerts uit Aalst, Koninklijke Duivenmaatschappij Denderbond Ninove, SC Eendracht Aalst en alle deelnemende sportverenigingen aan “Het Strafste Sporterfgoed”.

1. Sportieve erfgoedacties

1.1 Het strafste sporterfgoed

In een eerste fase van het project sporterfgoed nodigden we (bijna) alle sportverenigingen van de regio uit om deel te nemen aan de wedstrijd “Het Strafste Sporterfgoed”. Hiervoor maakten we gebruik van de contacten die de gemeentelijke sportraden met deze verenigingen hebben.

Alle actieve sportverenigingen uit het werkingsgebied van de Erfgoedcel Denderland (Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere, Lede en Ninove) konden deelnemen door één afbeelding van een archiefstuk of een object in te zenden, via mail of via de sociale media, waarmee ze een verhaal van hun vereniging, van de sport of van de leden konden vertellen. Dit kon gaan van archiefstukken zoals afbeeldingen, affiches, uitnodigingen, brochures, ledenlijsten, uitslagen, verslagen van wedstrijden… of collectiestukken zoals sportmateriaal, trofeeën, vlaggen, uniformen…

De drempel tot deelname werd bewust heel laag gehouden, om het bereik zo groot mogelijk te maken. Sportverenigingen konden door deel te nemen niet alleen zichzelf en hun erfgoed in de kijker zetten bij een breed publiek, de wedstrijd had vooral tot doel om sportverenigingen uit de regio gevoelig te maken voor de waarde van het eigen erfgoed. De sportverenigingen werden aangespoord om na te denken over het beheer van de eigen collectie en het eigen archief en werden bewust gemaakt van de waarde van de verhalen uit het clubverleden als immaterieel erfgoed.

Er werd breed gecommuniceerd, niet enkel via de communicatiekanalen van de erfgoedcel, maar ook via de sportraden van de verschillende gemeenten. De sportverenigingen werden ook persoonlijk aangeschreven aan de hand van het adressenbestand van Sport Vlaanderen. Verenigingen die niet deelnamen aan “Het Strafste Sporterfgoed” werden er op die manier ook aan herinnerd dat er heel wat erfgoed bij sportverenigingen zit, en zijn dan toch minimaal op de hoogte van het ondersteuningsaanbod en de expertiserol die Erfgoedcel Denderland in de regio opneemt wat betreft cultureel erfgoed.

De wedstrijd liep van december 2017 tot 16 februari 2018 en 14 sportverenigingen uit Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere en Ninove namen deel. Er waren twee prijzen: een juryprijs en een publieksprijs, telkens bestaande uit een ontbijt met een sportieve erfgoedverrassing en een uitvergrote foto uit het verenigingsarchief.

De juryprijs

De erfgoedjury, bestaande uit leden van de adviesraad van Erfgoedcel Denderland, kende SC Eendracht Aalst de **juryprijs** toe voor een leuke anekdote, die in de jaren ’60 de krantenkoppen niet haalde, maar achteraf veel werd naverteld onder de supporters.

“Albert Mayama was één van de eerste Congolese voetbalspelers in België. Eind mei 1960 kwam hij aan te Aalst waar hij tot 1962 speelde bij Eendracht Aalst. De transfer liet aanvankelijk wat op zich wachten waardoor het geduld van de Aalsterse voetballiefhebber om kennis te maken met Mayama enigszins op de proef werd gesteld. Daar op inspelende stemde Willy Bellon, een andere speler van Eendracht Aalst, toe om verkleed en zwart geschminkt in Erembodegem op de trein te stappen om dan in Aalst afgehaald te worden door vader en zoon Jean en Lucien Schellinck van touring Cars Alosta uit de Watertorenstraat. Ondertussen had men de supporters op de hoogte gebracht dat Mayama eindelijk was aangekomen in Aalst”.

Als juryprijs wonnen de begeleiders van SC Eendracht Aalst een sportief erfgoedontbijt met een initiatie balboogschieten. De Aalsterse balboogmaatschappijen Sint-Servatius, De Klauwaerts en de Waere Vrienden lieten onze winnaars niet alleen kennismaken met de rijke geschiedenis van het balboogschieten, maar ook met de technische kant van de sport. Zo gieten de schutters hun eigen kogels en zijn de wapens, waarvan een heel aantal nog uit de 19e eeuw, met de hand gemaakt. Iedereen kon zelf ook eens proberen om een vogel van de staande wip af te schieten. Niemand schoot echter de hoofdvogel af.

De **publieksprijs** verliep via de Facebookpagina van Erfgoedcel Denderland: wie bij zijn erfgoedafbeelding en bijhorend verhaal de meeste likes had verzameld, won de publieksprijs.

Met 280 likes trok de krachtbalclub SV Osiris Aalst aan het langste eind. Krachtbal is misschien een minder populaire sport, maar dat weerhield de club er niet van een vaste aanhang te vinden sinds haar oprichting, inmiddels 50 jaar geleden. De ingezonden afbeelding is een 40-tal jaar oud en toont enkele krachtballers, samen met de stichter van de club op de krachtbalterreinen in Aalst.

Als publieksprijs werd SV Osiris Aalst ontvangen op het Vlaams Kampioenschap kaatsen op de Houtmarkt in Aalst, waar ze werden ingewijd in de spelregels en de rijke geschiedenis van de kaatssport door Eddy Boulonne van kaatsclub de Sportvrienden uit Herdersem.

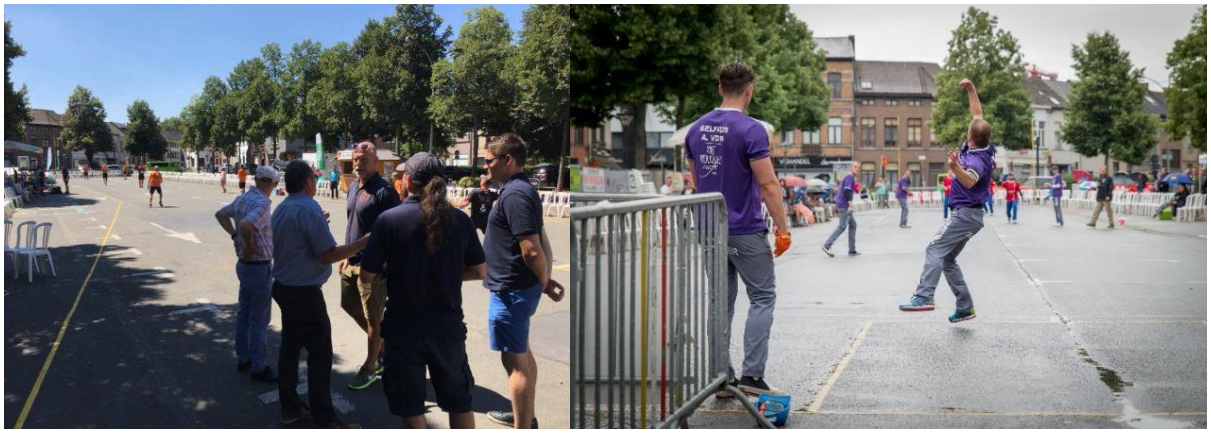

De sportieve erfgoedverrassing voor de winnaars van de wedstrijd “Het Strafste Sporterfgoed” kon op deze manier niet alleen als leuke incentive dienen voor verenigingen om deel te nemen aan de wedstrijd, maar was ook de ideale manier om enkele traditionele sporten zoals kaatsen en balboogschieten in de kijker zetten.

1.2 Begeleidingstrajecten: het erfgoed van sportverenigingen

1.2.1. KVC Jonge Lede

In 2018 werd Koninklijke Voetbal Club Jong Lede 75 jaar. Naar aanleiding van dit jubileum wou het bestuur van de club haar rijke geschiedenis in de kijker zetten. Er werd heel wat materiaal verzameld bij oud-spelers, zoals oude ploegfoto's, supportersmagazines, foto's van wedstrijden, documenten zoals de koninklijke erkenning, supportersliedjes of namenlijsten van bestuursleden uit de jaren '40.

Het materiaal werd gedigitaliseerd en op MADEinDENDERLAND.be geplaatst, de participatieve erfgoedbank van Erfgoedcel Denderland. KVC Jong Lede kreeg ook zelf toegang tot de erfgoedbank om de eigen collectie digitaal te ontsluiten. Het digitaliseringstraject vormde ook de basis voor een publicatie over 75 jaar KVC Jong Lede die tot stand kwam dankzij een projectsubsidie die bij de erfgoedcel werd aangevraagd.

1.2.2. Koninklijke Denderbond Ninove – 125 jaar duivensport in Denderland

Aan het station in Ninove vinden we de lokalen van de Koninklijke Denderbond, een vereniging van duivenmaatschappijen die dit jaar haar 125ste verjaardag mag vieren.

Niet enkel duivenmaatschappijen uit Ninove waren aangesloten bij de Denderbond, in de oude statuten zijn tientallen maatschappijen uit de regio opgenomen zoals "Voor Recht en Vrijheid" uit Denderleeuw, "Eerlijk duurt het langst" uit Aalst, "De Rappe Duif" uit Kerksken, "Jong maar moedig" uit Welle, "Hoop van vrede" uit Lede, "De onzijdige Liefhebbers" uit Erpe en duivenmaatschappij "De Zwaluw" uit Meerbeke.

Naar aanleiding van de 125ste verjaardag van de Koninklijke Denderbond werd een traject rond behoud en beheer van het verenigingsarchief doorlopen. In het verleden is immers heel wat materiaal verloren gegaan, waaronder de originele statuten. De oudste statuten waarover de vereniging nu nog beschikt, werden zelfs ooit gered van een vuilnisbelt. Een overstroming in de jaren ’60 zorgde er ook voor dat heel veel verenigingsarchief verloren ging.

Binnen dit traject werden archief- en collectiestukken centraal verzameld in het clublokaal, er werd een beperkte inventaris opgemaakt van stukken die absoluut bewaard dienden te blijven en enkele stukken werden geselecteerd voor digitalisatie. Daarnaast werden tips gegeven voor een goed archiefbeheer. De uitkomst is een klein gecentraliseerd archief in het clublokaal met één archiefverantwoordelijke.

Het geselecteerde archiefmateriaal werd gedigitaliseerd door de erfgoedcel en een fotograaf werd aangesteld om een deel van de collectie in beeld te brengen. Zo beschikt de vereniging over een uitgebreide collectie constateurs die de technologische evolutie van de duivensport gedurende de afgelopen eeuw vertelt.

De scans van het archiefmateriaal en de foto’s van de collectiestukken zijn te raadplegen op MADEinDENDERLAND.be, waar de Koninklijke Denderbond zelf toegang heeft om de collectie te tonen.

Het gedigitaliseerde materiaal wordt ingezet voor een brochure over 125 jaar Koninklijke Denderbond Ninove, waarin het verhaal van de duivensport in Denderland gebracht wordt. Via Erfgoedcel Denderland werd een samenwerking gezocht met Heemkring Okegem, die de Denderbond zal ondersteunen in het historisch onderzoek ter voorbereiding van de brochure.

1.2.3. SC Eendracht Aalst – 100 jaar

In 2019 wordt SC Eendracht Aalst 100 jaar. De voetbalclub werd in 1919 opgericht door een groepje oud-strijders, maar groeide al snel uit tot de toonaangevende club van de regio. De woelige clubgeschiedenis toont hoogtes en laagtes: zo kon de club in eerste klasse spelen, maar ook waren er ook minder glansrijke episodes, zowel op sportief als op financieel vlak.

Absolute hoogtepunt was het seizoen 1994/1995 waarbij Eendracht Aalst als eersteklasser de halve finale van de beker van België kon bereiken, vierde eindigde in de competitie, de Gouden Schoen naar Gilles De Bilde ging en de Ebbenhouten Schoen naar Godwin Okpara. Voor het eerst kon Eendracht Aalst een Europees ticket bemachtigen, waar topclub Levski Sofia werd uitgeschakeld door de Aalstenaars. Na financiële perikelen volgde degradatie en een woelige periode. Vandaag speelt Eendracht Aalst in de eerste klasse Amateurliga.

Ter gelegenheid van 100 jaar Eendracht Aalst plant het bestuur van de club tal van activiteiten, waaronder een galamatch tegen een topclub, een match der "oude gloriën", een galabal en een academische zitting. Om het erfgoed in de kijker te zetten wordt een grote tentoonstelling georganiseerd in samenwerking met supporters-verzamelaars en wordt een boek uitgegeven over de clubgeschiedenis. Met behulp van de talrijke foto's en video-opnames uit het verleden, wordt gewerkt aan een korte documentaire over de geschiedenis van Eendracht Aalst.

Binnen dit traject neemt de erfgoedcel een adviserende en ondersteunende rol op. De club heeft heel wat vragen over het organiseren van de tentoonstelling: enerzijds praktische vragen wat betreft tentoonstellingspanelen, vitrinekasten en opstelling, anderzijds zijn er ook inhoudelijke vragen wat betreft manier van tentoonstellen: aan parafernalia geen gebrek, maar daarmee vertel je nog niet het verhaal van de clubgeschiedenis.

Eendracht Aalst kon ook een beroep doen op de expertise binnen het netwerk van de erfgoedcel, namelijk bij 't Gasthuys Stedelijk Museum Aalst alsook het Stadsarchief Aalst. Ook wordt de erfgoedbank MADEinDENDERLAND.be ter beschikking gesteld om het archiefmateriaal van de club te tonen.

1.2.4. Balboogmaatschappij Sint-Servatius Aalst

Sint-Servatius is een van de zeven laatste actieve balboogmaatschappijen in België (en in de wereld). De club werd reeds in 1840 gesticht en vormt met de andere Aalsterse balboogmaatschappijen 'De Klauwaerts' en 'De Waere Vrienden' het samenwerkingsverband 'Verbroedering'. Balboogschieten is een unieke sport in de regio, waar ook heel wat ambacht bij komt kijken. De wapens zijn handgemaakt en sommige zijn meer dan 100 jaar oud. Ook de kogels worden zelf gemaakt.

Sint-Servatius was een van de partners van de erfgoedcel binnen het sporterfgoedproject. De voorzitter van de balboogmaatschappij kwam gewapend met balboog naar de kerstdrink van de erfgoedcel in 2017 om het publiek te laten kennis maken met de bijzondere, maar minder gekende sport. Bij de wedstrijd "Het Strafste Sporterfgoed" verzorgde Sint-Servatius aan hun

staande wip een initiatie balboogschieten, samen met de andere Aalsterse balboogmaatschappijen. Hierbij konden de begeleiders van SC Eendracht Aalst niet alleen een poging wagen om de hoofdvogel af te schieten, maar konden ze ook kennis maken met de rijke geschiedenis van het balboogschieten en met de technische aspecten van een wapen. Bovendien werd het gieten van de kogels gedemonstreerd.

De balboogmaatschappijen waren blij met alle publieke aandacht. De sport is immers in versneld tempo aan het verdwijnen.

1.2.4. Advies en ondersteuning

Een aantal sportverenigingen konden rekenen op advies en ondersteuning door de erfgoedcel, maar zochten nog geen intensieve samenwerking.

Zo werd korfbalclub AGO Aalst geadviseerd over behoud en beheer, aangezien deze vereniging (net zoals vele andere) bij een verhuis geconfronteerd werd met de eigen collectie en het verenigingsarchief. Er rezen veel vragen over wat behouden moest worden en wat niet, hoe een inventaris opgesteld dient te worden en hoe de collectie- en archiefstukken bewaard dienen te worden. Er werd een archiefverantwoordelijke binnen de club aangeduid, maar verdere stappen voor een samenwerking met de erfgoedcel werden nog niet ondernomen.

Basketbalclub BBC Olympia uit Denderleeuw had heel andere vragen. Naar aanleiding van de verbouwing van de kantine, wou het bestuur het rijke verleden van de club permanent tonen. Er werd nagedacht over een traject om materiaal te verzamelen bij oud-leden met als uitkomst een tentoonstelling, een publicatie en een permanente blik op het verleden in de kantine door een wall of fame. Dit traject vergt echter heel wat tijd en aandacht van de bestuursleden en is derhalve nog in volle ontwikkeling.

2. Kansen en valkuilen

Bij sporterfgoed denken we nogal snel aan sporthelden uit het verleden, aan uitzonderlijke prestaties van beroemdheden, liefst heroïsch in beeld gebracht in artistiek zwart-wit met een zweem van nostalgie. Of we denken aan een oude volkssport zoals kaatsen, een cafésport zoals krulbollen of aan een retro-fietswedstrijd. Met het sporterfgoedproject van Erfgoedcel Denderland gooiden we het echter over een andere boeg.

Eerder dan de unieke sportprestatie van een streekgenoot in de kijker te zetten, kreeg het erfgoed van de vele sportverenigingen een centrale plaats binnen het project.

2.1. Sensibiliseren

Het thema biedt namelijk unieke mogelijkheden om een publiek te betrekken dat in eerste instantie weinig tot geen interesse toont voor erfgoedwerking, laat staan voor erfgoedzorg. Sportverenigingen zijn echter ook erfgoedzorgers, aangezien zij meestal een eigen collectie en archief beheren, de verhalen van de sportieve en extra-sportieve prestaties van de vereniging doorvertellen en allerhande activiteiten ook documenteren.

Veel verenigingen zijn er echter van overtuigd dat wat zij doen, geen erfgoedwerking is. Vaak moeten zij nog overtuigd worden dat erfgoedwerking ook voor hun vereniging een meerwaarde betekent.

> *Erfgoed? Dat hebben wij niet, we zijn pas opgericht aan het begin van de jaren '80.*
> Sportvereniging uit Erpe-Mere.

Door de wedstrijd "Het Strafste Sporterfgoed" probeerden we alle sportverenigingen uit de regio te laten nadenken over de erfgoedrol die zij kunnen spelen. Een aantal deelnemers konden we in een traject op maat begeleiden. Dit bracht bij deze verenigingen een groter bewustzijn van het eigen erfgoed en van de uitdagingen van erfgoedzorg teweeg.

Door activiteiten rond traditionele sporten zoals kaatsen en balboogschieten te organiseren, konden deelnemers kennis maken met de rijke geschiedenis van deze sporten.

2.2. Doelpubliek

Sportverenigingen hebben een heel breed doelpubliek: jonge leden in de jeugdafdeling, jongere en oudere volwassenen en voormalige leden die zich nog verbonden voelen met de vereniging. Bovendien is er bij publieksontsluiting veel interesse voor het illustere verleden van de eigen vereniging. Ook jonge leden maken ook graag deel uit van een club met een rijke geschiedenis, die als inspiratie kan dienen voor de eigen sportieve prestaties. Bij grotere clubs gaat het niet enkel om actieve leden, maar (vooral) om supporters. Zo wordt bij SC Eendracht Aalst de ontwikkeling van de tentoonstelling vooral in samenwerking met supporters-verzamelaars georganiseerd.

Met een sporterfgoedproject bereik je dus mogelijk een breder doelpubliek dan de traditionele cultuurliefhebber. Aangezien de focus echter minder op de publiekskant lag binnen dit project, zijn het voornamelijk de sportverenigingen zelf die tot het bereikte doelpubliek horen.

2.3. Advies en participatie

Om aan de slag te gaan met het erfgoed van sportverenigingen, kan je niet om een participatief traject heen. Het is de vereniging zelf die de meeste kennis heeft van haar verleden en vaak als enige de weg weet tussen de collectie- en archiefstukken. Dit is echter ook de grootste valkuil: actieve sportverenigingen hebben heel andere prioriteiten dan erfgoedzorg en zijn moeilijk te sensibiliseren. Overbevraagde bestuursleden zijn vaak zelf geen vragende partij om een traject behoud en beheer of een publieksproject te organiseren. Zij zien ook niet altijd de meerwaarde voor de sportvereniging om tijd en energie te steken in het eigen erfgoed. Bij een aantal sportverenigingen zijn we dan ook niet verder gekomen dan het geven van advies over het beheer van het archief of de collectie.

Om sportverenigingen toch te bereiken werd met gradaties van participatie gewerkt. Bij de wedstrijd “Het Strafste Sporterfgoed” werd de drempel om deel te nemen heel laag gehouden: er moest enkel een afbeelding en een ‘straf’ erfgoedverhaal ingestuurd worden.

Bij de begeleidingstrajecten was de inbreng van de sportverenigingen bepalender. De erfgoedcel kon hierbij voornamelijk ondersteunend en adviserend optreden, aangezien het initiatief veelal van de sportvereniging zelf kwam. Hierbij heb je als erfgoedorganisatie weinig controle over het eindresultaat. Maar mits overleg en begeleiding konden een aantal sportverenigingen gemotiveerd worden om toch intensief te werken rond het eigen erfgoed.

Sportverenigingen overtuigen gaat echter niet zonder slag of stoot. De meeste verenigingen zien hier weinig voordelen in. Nochtans kan een erfgoedproject voor een sportverenging ook enkele bijkomende voordelen uit halen, naast het behoud van het eigen erfgoed: rond een erfgoedproject kan heel positief gecommuniceerd worden en kan de sportvereniging haar bekendheid vergroten. Een erfgoedproject kan oud-leden terug bij de club betrekken en kan voor sportieve inspiratie bij actieve leden zorgen.

2.4. Realistische planning

Het sporterfgoedproject werd gelanceerd in december 2017 en liep begin 2019 af. Voor een intenstief begeleidingstraject met verenigingen die geen bestaande erfgoedwerking hebben, zoals de meeste sportclubs is dit echter een te korte periode. Besturen van sportverenigingen hebben heel andere prioriteiten en een sportief jaar zit meestal op voorhand reeds goed vol gepland.

Hierdoor zullen enkele sporterfgoedtrajecten ook in 2019 nog een vervolg krijgen, zij het niet meer met heel intensieve opvolging door de erfgoedcel. Voor advies en ondersteuning (uitleendienst, subsidies) kunnen sportverenigingen, net zoals andere verenigingen, eigenlijk altijd bij de erfgoedcel terecht en de erfgoedbank MADEinDENDERLAND blijft beschikbaar voor onze partners.

2.5. Realistische doelen

Eens sportverenigingen enthousiast zijn om rond het eigen erfgoed een project op poten te zetten, wordt er soms wel eens heel groot gedroomd: een scandag, beelden en documenten verzamelen bij voormalige leden, een digitaliseringstraject, een inventarisatieproject, een publicatie, een tentoonstelling en in een enkel geval ook nog een documentaire: aan ambitie geen gebrek bij de sportverenigingen.

In de praktijk kan dit al eens tegen vallen en belandt het hele project op de schouders van een enkel bestuurslid en moeten de plannen bijgesteld worden. In het beste geval blijft er nog iets over van de oorspronkelijke plannen, maar van het aanvankelijke enthousiasme is dan nog maar weinig te merken. Realistische doelen stellen en nagaan wat haalbaar is zonder het enthousiasme te temperen is van bij het begin heel erg belangrijk.

2.6. Netwerk

Door te werken met nieuwe doelgroepen werd het netwerk van de erfgoedcel sterk uitgebreid. Naast de sportverenigingen werden ook sportdiensten en sportraden van Aalst, Denderleeuw, Erpe-Mere, Lede en Ninove betrokken bij het project. De erfgoedcel werd ook zichtbaar voor een breder publiek en ook de erfgoedbank MADEinDENDERLAND.be kon gepromoot worden. Een aantal deelnemers aan het project werden ook partner op de erfgoedbank en kunnen nu via hun eigen toegang de collectie van de sportvereniging digitaal ontsluiten. Sportverenigingen die de erfgoedcel voorheen niet kenden, vinden na het project sneller de weg naar de erfgoedcel met vragen voor ondersteuning, subsidies en advies.

Daarnaast zorgde het sporterfgoedproject voor verbindingen tussen verschillende sportverenigingen. Zo konden de begeleiders van SC Eendracht Aalst kennis maken met de Koninklijke Balboogmaatschappij Sint-Servatius en konden spelers van krachtbalclub SV Osiris het kaatsspel leren kennen op het Vlaamse Kampioenschap.

Ten slotte kon het netwerk van Erfgoedcel Denderland ook bijdragen tot de projecten van verschillende sportverengingen. Zo werd SC Eendracht Aalst in contact gebracht met ’t Gasthuys Stedelijk museum Aalst, die de voetbalclub zal bijstaan met tentoonstellingsmateriaal en konden we Koninklijke Denderbond Ninove in contact brengen met heemkundigen van Heemkring Okegem die de duivenmaatschappij zullen bijstaan met het historisch onderzoek ter voorbereiding van hun publicatie over 125 jaar duivensport in Denderland.

2.7. Rol voor de erfgoedsector

Binnen de sportwereld is er zeker een rol weggelegd voor de erfgoedsector. De vraag is alleen: wat is die rol en in hoeverre dienen erfgoedspelers actief op zoek te gaan naar eigen inbreng in de wereld van sportverenigingen?

De sportverenigingen die een samenwerking aangingen met de erfgoedcel hadden voornamelijk vragen over publieksgerichte werking: hierin zagen zij den snelste winst voor de vereniging zelf: een tentoonstelling, een publicatie, een event… deze zaken zorgen voor zichtbaarheid, leden en oud-leden kunnen betrokken worden, de sportclub komt in de lokale pers enzovoort.

Vanuit de erfgoedcel wouden wij eerder de nadruk leggen op een degelijk archief- en collectiebeheer. Bij veel verenigingen is hier immers amper sprake van: het archiefmateriaal zit verspreid en niemand weet wat waar zit, met alle gevolgen van dien. Idem voor de collectie.

Er werden aan verschillende sportverenigingen methoden aangereikt om dit aan te pakken, maar de meeste sportverenigingen zien hier absoluut geen prioriteit in. Dit 'pushen' bij verenigingen die geen interesse tonen, werkt niet. Er werden acties ondernomen om sportverenigingen warm te maken voor erfgoedzorg, via de wedstrijd 'Het Strafste Sporterfgoed' en via individuele contacten, maar dit bleek onvoldoende. Er werden geen trajecten rond behoud en beheer van verenigingsarchieven en -collecties doorlopen die als voorbeeld zouden kunnen dienen voor samenwerkingen met andere verenigingen. Dit was voor de erfgoedcel wel het aanvankelijke opzet.

3. Sporterfgoed: toekomstige initiatieven

Erfgoedcel Denderland trok een jaar uit om te werken rond het sporterfgoed uit de regio, wat gezien de aard van het thema en de methodiek te kort is gebleken. Ondanks de vele goede bedoelingen en de intense opvolging zijn de resultaten van de begeleidingstrajecten toch eerder mager te noemen. Blijvende sensibilisering rond erfgoedzorg bij (sport)verenigingen is echter absoluut noodzakelijk.

Wel konden we een aantal sportverenigingen een heel eind op weg helpen in hun erfgoedavontuur en er werd breed gesensibiliseerd in de regio.

Een aantal verenigingen blijven we nog opvolgen in hun erfgoedtraject.

Zo staat de viering van 100 jaar SC Eendracht Aalst nog op het programma in 2019. De erfgoedcel geeft advies en ondersteuning voor wat betreft het erfgoedluik van de viering. Zo wordt er een tentoonstelling gepland en wordt een publicatie uitgewerkt rond 100 jaar Eendracht Aalst. Naast een adviserende en ondersteunende rol betrekken we ook onze partners bij dit project, namelijk 't Gasthuys Stedelijk Museum, om de club te voorzien van het nodige tentoonstellingsmateriaal.

De Koninklijke Denderbond Ninove werkt nog aan een publicatie over 125 jaar duivensport in Denderland. Ook hier proberen we onze adviserende en ondersteunende rol verder te zetten. Zo wordt het gedigitaliseerde archiefmateriaal en de gefotografeerde collectie ontsloten via onze erfgoedbank MADEinDENDERLAND.be. Daarnaast kan de duivenmaatschappij een beroep doen op het netwerk van de erfgoedcel en wordt een samenwerking gezocht met heemkundigen uit de regio om de duivenmaatschappij te ondersteunen bij het historisch onderzoek.

KVC Jong Lede stelt binnenkort een publicatie voor over 75 jaar voetbal in Lede. De publicatie kwam tot stand mede dankzij een projectsubsidie van Erfgoedcel Denderland en het gedigitaliseerde archiefmateriaal wordt ter beschikking gesteld via MADEinDENDERLAND.be.

In samenwerking met Archiefbank Vlaanderen wordt gekeken hoe de verenigingsarchieven uit het project kunnen opgenomen worden in de archiefbank.

Daarnaast kunnen sportverenigingen ook in de toekomst terecht bij de erfgoedcel met vragen over erfgoedzorg en publieksontsluiting. Bij elke sportvereniging ligt immers een groot potentieel om aan erfgoedwerking te doen.

4. Tot slot

Sporterfgoed is niet het makkelijkste thema om mee aan de slag te gaan, zeker wanneer er gekozen wordt voor een participatieve en lokale aanpak bij sportverenigingen zelf. Toch evalueren we de uitkomsten van het project eerder positief, omdat er ondanks de uitdagingen een aantal verenigingen gemotiveerd konden worden om erfgoedzorg op te nemen en het sporterfgoed in de kijker te zetten.

Voor de erfgoedcel vormde het project ook een interessante test-case om verenigingen die wat verder af staan van het traditionele erfgoedveld, toch te proberen betrekken bij participatieve erfgoedwerking. Dit gebeurde heel moeizaam.

Binnen de wereld van de sportverenigingen zijn er grote noden wat betreft erfgoedzorg, maar de verenigingen zelf zien dit niet altijd zo. Blijvende sensibilisering is nodig. Niet door sportverenigingen te pushen tot erfgoedwerking, wel door sportverenigingen gevoelig te maken voor het eigen sporterfgoed (bijvoorbeeld door een participatieve publieksactie zoals ‘Het Strafste Sporterfgoed’ of door het tonen van goede voorbeelden bij andere clubs of door clubs met elkaar en met andere erfgoedactoren samen te brengen). Pas wanneer de sportverenigingen doordrongen zijn van de noodzaak en de voordelen van erfgoedwerking, heeft een begeleidingstraject zin.